

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6Cdo/157/2023
Identifikačné číslo spisu:	7113227127
Dátum vydania rozhodnutia:	15.08.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Terézia Mecelová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:7113227127.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu C.. I. C., narodeného X. C. XXXX, T. - D. C., Š. XXX/XX, zastúpeného advokátom JUDr. Gerhardom Zvolánkom, Košice, Štúrova 20, proti žalovanej Slovenskej republike, v mene ktorej koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Bratislava, Račianska 71, o náhradu škody a nemajetkovej ujmy, vedenom pôvodne na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 41C/13/2015, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 29. marca 2023 sp. zn. 9Co/34/2022, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 29. marca 2023 sp. zn. 9Co/34/2022 v napadnutej zmeňujúcej časti o trovách prvoinštančného konania pri nároku na náhradu ušlej mzdy a v časti trov odvolacieho konania z r u š u j e a v e c m u v r a c i a na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Bývalý Okresný súd Košice I (ďalej tiež len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 1. marca 2022 č. k. 41C/13/2015-374 I. žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi 3.757,26 eur s úrokom z omeškania 8,75 % ročne od 24. októbra 2012 do zaplattenia zo sumy 3.039,30 eur, do 15 dní od právoplatnosti rozsudku, II. v prevyšujúcej časti žalobu zamietol a III. žalobcovi priznal nárok na náhradu odôvodnených a účelne vynaložených trov tohto konania aj odvolacieho konania v rozsahu 28 %. Rozsudok právne zdôvodnil ust. § 6 ods. 1 a 2, § 7, § 8 ods. 5 a 6, § 15 až § 18 zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov a § 5 ods. 1 a 2, § 17 a § 19 ods. 1 a 2 vyhlášky Ministerstva Spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb. Vecne dôvodil, že nárok žalobcu, ktorý ostal predmetom tohto konania, a to nárok na náhradu škody vo výške 5.512,08 eur, je dôvodný a preukázaný čiastočne (v sume 3.039,30 eur ako trovy obhajoby) a nárok na náhradu nemajetkovej ujmy za väzbu vo výške 717,96 eur je dôvodný v plnom rozsahu (žalobca bol spod obžaloby oslobodený). V časti trov konania rozhodnutie odôvodnil ust. § 255 a § 262 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších zákonov (ďalej len „CSP“) a vecne pomerným úspechom žalobcu v spore. Z pôvodne uplatnenej sumy 9.883,84 eur súd prvej inštancie odrátal sumu 3.007,60 eur (nárok na ušlú mzdu), teda časť, v ktorej bolo konanie zastavené pre späťvzatie žaloby a zo sumy, ktorá ostala predmetom konania, t. j. 6.876 eur žalobcovi priznal spolu

4.403,46 eur (pozn. skorším rozsudkom už bola priznaná suma 646,20 eur ako náhrada škody za trovy obhajoby) a táto predstavuje 64 %-ný úspech žalobcu, čistý úspech žalobcu je teda 28 %.

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej tiež len „odvolací súd“ a spolu so súdom prvej inštancie tiež len „nižšie súdy“) na odvolanie žalovanej rozsudok súdu prvej inštancie (v záhlaví rozsudku odvolacím súdom chybné označený) v napadnutej vyhovujúcej časti vo veci samej podľa § 387 ods. 1 CSP potvrdil. Potvrdenie rozsudku súdu prvej inštancie v napadnutej časti odôvodnil jeho vecnou správnosťou. V časti trov konania rozhodnutie súdu prvej inštancie zmenil (podľa § 388 CSP) tak, že I. žalovanej nárok na náhradu trov prvoinštančného konania voči žalobcovi pri nároku na náhradu ušlej mzdy nepriznal (pozn.: dovolaním napadnutá časť), II. vyslovil, že žiadna zo strán sporu nemá nárok na náhradu trov prvoinštančného konania pri nároku na náhradu majetkovej ujmy za trovy právneho zastúpenia a III. žalobcovi priznal náhradu trov prvoinštančného konania voči žalovanej v celom rozsahu pri nároku na náhradu nemajetkovej ujmy za výkon väzby. Súčasne rozhodol o trovách odvolacieho konania tak, že žalobcovi priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania voči žalovanej v celom rozsahu. Zmeňujúcu časť rozhodnutia právne zdôvodnil nasledovne. Žalobca titulom náhrady škody voči štátu uplatnil samostatné nároky. V časti nároku na náhradu ušlej mzdy vo výške 3.007,60 eur s príslušenstvom zobral žalobu späť, a teda procesne zaviniť zastavenie konania. Preto možno konštatovať, že ohľadom tohto nároku bola žalovaná úspešná v zmysle § 256 ods. 1 CSP, podľa ktorého, ak strana procesne zaviniť zastavenie konania, súd prizná náhradu trov konania protistrane. Žalovanej však trovy konania nevznikli, preto odvolací súd rozhodol, že jej náhradu trov nepriznal. Žalobca si uplatnil ďalej nárok na náhradu majetkovej ujmy z dôvodu škody vzniknutej úhradou vyúčtovaných trov právneho zastúpenia v priebehu trestného konania. Celkovo uplatnil náhradu trov konania vo výške 6.158,28 eur, z ktorej mu bola priznaná celkovo suma 3.685,50 eur, z čoho vyplýva, že úspech žalobcu a úspech žalovanej sa ohľadom tohto nároku v zmysle § 255 ods. 2 CSP vyrovnal. Ani jednej zo strán sporu tak ohľadom tohto nároku nevznikol nárok na náhradu trov konania. Žalobca uplatnil aj nárok na náhradu nemajetkovej ujmy za výkon väzby a za vedenia trestného stíhania, v ktorej časti bol plne úspešný, preto mu patrí plná náhrada trov konania vo vzťahu k žalovanej v súlade s § 255 ods. 1 CSP ohľadom tohto nároku. Rozhodnutie o trovách odvolacieho konania bolo odôvodnené právne ust. § 255 ods. 1 v spojení s § 396 ods. 1 CSP a vecne úspechom žalobcu v odvolacom konaní v plnom rozsahu.

3. Proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu v zmeňujúcej časti výroku, ktorým žalovanej nepriznal nárok na náhradu trov prvoinštančného konania voči žalobcovi pri nároku na náhradu ušlej mzdy, podala žalovaná (ďalej aj „dovolatelka“) dovolanie. Dovolanie odôvodnila ust. § 420 písm. f/ CSP (súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces). Navrhla zrušiť uznesenie odvolacieho súdu v napadnutej časti a vrátiť mu vec na ďalšie konanie. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu v napadnutej časti považuje za svojvoľné, arbitrárne, neposkytujúce vysvetlenie dôvodov. Žalovanej podľa odvolacieho súdu žiadne trovy konania nevznikli a nie je zrejmé, na základe čoho k uvedenému záveru dospel, keď žalovaná sa pojednávaní v danej veci zúčastňovala a v súvislosti s touto účasťou jej trovy nepochybne vznikli.

4. Žalobca dovolací návrh nepodal.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej tiež „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana, v ktorej neprospech bolo vydané napadnuté rozhodnutie (§ 424 CSP), za splnenia tiež podmienok zastúpenia takejto strany a spísania jej dovolania v súlade so zákonom (§ 429 ods. 2 písm. b/ CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443, časť vety pred bodkočiarkou CSP) dospel k záveru, že dovolanie je prípustné a tiež dôvodné.

6. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť

dovoláním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Žalovaná vyvodzovala prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP z dôvodu, že rozhodnutie odvolacieho súdu neobsahuje žiadnu zrozumiteľnú úvahu k záveru, že žalovanej v konaní žiadne trovy nevznikli. Namieta arbitrárnosť rozhodnutia odvolacieho súdu v napadnutej časti.

8. Podľa § 420 písm. f/ CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f/ CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) odvolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (1Cdo/42/2017, 2Cdo/20/2017, 3Cdo/41/2017, 4Cdo/131/2017, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/73/2017). Dovolací súd preto posudzoval opodstatnenosť argumentácie žalovanej, že v konaní (pred odvolacím súdom) došlo k nou tvrdenej vade zmätočnosti.

10. Pojmovým znakom vady zmätočnosti uvedenej v ustanovení § 420 písm. f/ CSP je, že k nej došlo nesprávnym „procesným“ postupom súdu, ktorý znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu tak, že sa ním rozumie faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to, ako súd viedol konanie), znemožňujúca strane sporu (skôr a dnes ešte v mimosporových konaniach stále účastníkovi konania) realizáciu jej procesných oprávnení a mariaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (tu por. R 129/1999 a 1Cdo/202/2017, 2Cdo/162/2017, 3Cdo/22/2018, 4Cdo/87/2017, 5Cdo/112/2018, 7Cdo/202/2017 a 8Cdo/85/2018). Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky.

11. Včlenením formulácie o práve na spravodlivý súdny proces do textu zákona (§ 420 písm. f/ CSP) sa požiadavky na odôvodnenie rozhodnutia neliberalizovali, ale naopak, sprísnil (IV. ÚS 314/2020, ZNaU 69/2020).

12. Z ustálenej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) vyplýva, že rozhodovanie o trovách konania je integrálnou súčasťou civilného sporového konania, a ako také spadá pod článok 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ústavný zákon SNR č. 460/1992 Zb. v znení neskorších ústavných zákonov, ďalej tiež len „ústava“), prostredníctvom ktorého sa zaručuje každému základné právo na súdnu ochranu. Všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa článku 46 ods. 1 ústavy môže postupom, ktorý nie je v súlade so zákonom (článok 46 ods. 4 a článok 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo strany sporu na súdnu ochranu. Či je základné právo na súdnu ochranu naplnené reálnym obsahom (článok 46 ods. 1 v spojení s článkom 46 ods. 4 ústavy), určuje zákonná úprava náhrady trov konania obsiahnutá v Civilnom sporovom poriadku účinnom od 1. júla 2016 (§ 255 a nasl.). Procesné predpisy, ktoré upravujú náhradu trov konania, preto treba vykladať v súlade s takto vymedzeným obsahom a účelom základného práva na súdnu ochranu.

13. V napadnutej časti zmeňujúceho rozhodnutia (uvedené rozhodnutie má povahu uznesenia i keď je súčasťou rozsudku) dovolací súd uviedol, že v časti nároku na náhradu ušlej mzdy vo výške 3.007,60 eur s príslušenstvom zobral žalobca žalobu späť, a teda procesne zavinil zastavenie konania. Preto možno konštatovať, že ohľadom tohto nároku bola žalovaná úspešná v zmysle § 256 ods. 1 CSP, podľa ktorého, ak strana procesne zavinila zastavenie konania, súd prizná náhradu trov konania protistrane.

Žalovanej však trovy konania nevznikli, preto odvolací súd rozhodol, že jej náhradu trov nepriznal.

14. Ustanovenie § 388 CSP odvolaciemu súdu umožňuje zmeniť rozhodnutie súdu prvej inštancie len za predpokladu, že nie sú splnené podmienky na jeho potvrdenie (§ 387 CSP), ani na jeho zrušenie (§ 389 ods. 1 CSP).

15. Možnosť zmeniť rozhodnutie súdu prvej inštancie je vlastnosťou apelačného opravného systému, vrátane systému neúplnej apelácie, na ktorom je založené odvolacie konanie v sporovom konaní. Pokiaľ nie je možné rozhodnutie potvrdiť, pretože odvolanie je úplne alebo sčasti dôvodné a zároveň tu nie sú dané dôvody pre zrušenie rozhodnutia, je povinnosťou odvolacieho súdu preskúmať skutkovú i právnu stránku veci a meritórne rozhodnúť (porov. Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, 1297 - 1299 s.).

16. Pri zmene rozhodnutia súdu prvej inštancie odvolací súd nahrádza toto rozhodnutie svojím rozhodnutím; rozhodnutie odvolacieho súdu musí preto obsahovať nielen úplné a výstižné zdôvodnenie, ale aj všetko to, čo je potrebné z hľadiska určitosti a vykonateľnosti rozhodnutí o otázkach predstavujúcich predmet odvolacieho konania vrátane súvisiacich otázok, ako je náhrada trov a pod. (Z IV, s. 44).

17. Podľa § 220 ods. 2 CSP v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa žalobca domáhal, aké skutočnosti tvrdil, aké dôkazy označil, aké prostriedky procesného útoku použil, ako sa vo veci vyjadril žalovaný a aké prostriedky procesnej obrany použil. Súd jasne a výstižne vysvetlí, ako posúdil podstatné skutkové tvrdenia a právne argumenty strán, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, ktoré dôkazy vykonal, z ktorých dôkazov vychádzal a ako ich vyhodnotil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil, prípadne odkáže na ustálenú rozhodovaciu prax. Súd dbá, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé.

18. Podľa § 234 ods. 2 CSP ak nie je ďalej ustanovené inak, použijú sa na uznesenie primerane ustanovenia o rozsudku.

19. V súlade s § 220 ods. 2 a § 234 ods. 2 v spojení s § 393 ods. 2 CSP musí súd v odôvodnení rozhodnutia podať výklad opodstatnenosti a zákonnosti výroku rozhodnutia a musí sa vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený s poukazom na zistené rozhodujúce skutočnosti, ale tiež s poukazom na ním prijaté právne závery. Účelom odôvodnenia rozhodnutia je vysvetliť postup súdu a dôvody jeho rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia súdu nižšej inštancie navyše musí byť aj dostatočným podkladom pre uskutočnenie prieskumu v dovolacom konaní. Ak rozhodnutie súdu nižšej inštancie neobsahuje náležitosti uvedené v § 220 ods. 2 CSP v spojení s § 393 ods. 2 CSP, je nepreskúmateľné. Takéto arbitrárne rozhodnutie súdu odníma strane sporu možnosť uskutočňovať procesné práva a v konečnom dôsledku porušuje jej právo na spravodlivý súdny proces (čo zakladá vadu konania podľa § 431 ods. 1 CSP v spojení s § 420 písm. f/ CSP), pretože jej upiera možnosť náležite skutkovo a právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci opravných prostriedkov.

20. Dovolací súd dospel k záveru, že zmeňujúce rozhodnutie odvolacieho súdu v napadnutej časti nezodpovedá požiadavkám kladeným na odôvodnenie rozhodnutia, keď jeho odôvodnenie neobsahuje žiadnu zrozumiteľnú úvahu, prečo odvolací súd dospel k záveru, že žalovanej trovy konania nevznikli, keď z obsahu spisu vyplýva, že vo veci boli nariadené viaceré pojednávania, ktorých sa žalovaná zúčastnila a v súvislosti s touto účasťou je zrejmé a logické, že trovy konania jej nepochybne museli vzniknúť.

21. Dovolacím súdom konštatovaná procesná vada zmätočnosti uvedená v ustanovení § 420 písm. f/ CSP zakladá prípustnosť dovolania; zároveň je však tiež dôvodom, so zreteľom na ktorý musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie bez ďalšieho zrušiť.

22. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Najvyšší súd v súlade s týmito ustanoveniami preto zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu v napadnutej časti a vec mu vrátil na ďalšie konanie, majúc za to, že náprava zrušením len rozhodnutia odvolacieho súdu je v tomto prípade možná i postačujúca (§ 449 ods. 2 CSP) a vychádzajúc z toho, že tým, komu bolo namieste pričítať dovolaním vytýkanú vadu zmätočnosti, bol len odvolací súd.

23. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

24. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.